

Salamon Golda

Ez egy második világháború előtti kép, én vagyok rajta. Én itt, [Máramaros]Szigeten születtem 1926. november harmincadikán. Nem tudom, ki után kaptam a nevet, de érdekes, hogy más Golda nem volt a családban, csak én. Volt még egy, azt hiszem, valami rokon az anyu révén, de azok Szaplancán laktak, nem itt, [Máramaros]Szigeten. Mert nálunk nem kerestek nevet máshol, hanem csak a családból szoktak adni. Nagyszülők után adnak nevet, ha nem élnek már, vagy ha valamelyik családtag meghalt, az után. Itt volt egy hájder [héder] -- ahol tanultak zsidóul, a Talmudot --, mert ebben az utcában sok zsidó gyerek volt. Ahol voltak zsidó gyerekek, ott mindenhol csináltak [hédert]. Mert kötelező, a [fiú]gyerekek nálunk négyéves kortól már járnak a hájderba. Itt már van a kezükben ceruza, és már tanulnak számtant, egész százig íratják velük a számokat, már négyéves koruktól. És négyéves kortól tanulják az ábécét, ami zsidóul van. Azért a mi gyerekeink, mikor iskolába kerültek hatéves, hétéves korban, mikor mennek első osztályba, már nem olyan buták, mert ők már tudnak számolni, tudnak betűket leírni, és akkor jól tanulnak, hamarabb fogják fel [a dolgokat], mint azok, akik csak óvodába jártak, és nem volt a kezükben

ceruza se, semmi. A lányok annyit kellett, hogy megtanuljanak, hogy tudjanak olvasni [héberül]. A lányok tizenkét-tizenhárom éves kortól kell tanuljanak csak, nem volt nekünk egy olyan tanító, aki a lányokat külön tanítsa. A rábáj az tanította a fiúkat, de nem a lányokat. Nekünk volt egy fiatal tanárunk, aki szintén kijárta a jesivát, és tudott, ő csak a lányokat tanította, nálunk vagy a nagynénimnél, mikor hol. A nagynénimnél volt két lány, itt volt két lány, a szomszédban megint volt három lány, mentünk az irkával és a ceruzával, és ő tanított minket írni. Legelőször feladta a hónapokat, hogy hogy írjuk le zsidóul. És az ábécét. Ha már azt tudod, akkor már össze tudod kötni a szavakat. Hát régebb kötelező volt tudni. Mindig mondta szegény nagymamám, anyukámnak az anyukája: 'Tanulj meg rendesen imádkozni, legalább tudjál olvasni a templomban, mert a templomba kerülsz, és fogod számolni, hány ablak van, és hány ajtó van, mert nem fogsz tudni imádkozni. Tanulj meg imádkozni, mert kell tudni.' Mert ők nagyon vallásosak voltak ott falun, Szaplancán, ahol ő nevelkedett, úgy tanultak, mint a fiúk. Én a végén nem érkeztem [nem volt rá idő] megtanulni olvasni rendesen, tudok, de nagyon gyengén, nem megy nálam az olvasás úgy, ahogy kell. Mert közben eldeportáltak, és nem érkeztünk sokat tanulni. Nem is tanultam meg olyan jól imádkozni. Én az első osztályban megbuktam, mert nem tudtam románul, csak magyarul, és akkor anyukám elvitt egy román kislányhoz, akivel együtt jártam iskolába, hogy ott játszódjak vele, és beszéljek vele, hogy tanuljak meg románul. Hát úgy aztán másodszor, amikor ismételtam az első osztályt, akkor már tudtam románul. Én hat osztályt jártam román iskolába, és egyetlenegy magyarba, a hetedik osztályt, akkor már itt voltak a magyarok [1940-ben]. A hetedik osztályban volt egy Kis Imre tanítóm, fiatal házasok voltak, volt már egy gyerekük. És Lojszu volt az igazgató a magyar iskolában. Én csak elemi iskolába jártam, nem is érkeztem menni tovább. De hát mi már a magyar időben nem nagyon jártunk iskolába, mert nem fogadták be a zsidókat [lásd: zsidótörvények Magyarországon]. És viseltük a sárga csillagot, nem nagyon volt szabad járni az utcán. De nem sok ideig tartott, mert úgyis elvittek minket. Lezártak egynéhány utcát, és lassan mindenkit bevittek a gettóba. 1944-ben, mindjárt húsvét után. Még a húsvétot itthon csináltuk, és húsvét után már bent voltunk a gettóban. Volt három utca, ami gettónak számított, és az összes zsidót innen, [Máramaros]Szigetről meg a falvakról idehozták. Még a falvakról is behozták a zsidókat, szekereken jöttek. És aztán rá vagy két-három hétre már vagoníroztak be lassan marhavagonokba, és elvittek a lágerbe.